

De jeugd van...

SANDRA REEMER

In de rubriek De Jeugd Van... gaat Weekend elke week met een Bekende Nederlander terug naar zijn of haar roots. Deze week bladeren we door het fotoalbum van Sandra Reemer (62). De zangeres vertrok op haar zevende vanuit haar geboorteland Indonesië naar Nederland, waar ze aanvankelijk niet kon wennen. Op latere leeftijd bezocht ze haar ouderlijk huis in Bandung, dat nu dienst doet als school, nog eens.

DOOR FRANK WAALS

Sandra Reemer werd 17 oktober 1950 geboren in Bandung, Indonesië. Ze was het eerste kind van vader Frans en moeder Nel, die daarna nog vier kinderen zouden krijgen. Sandra bracht haar eerste jaren door in een tropisch land, waar het gebruikelijk was om veel buiten te zijn. Hoe jong ze toen ook was, Sandra weet zich haar tijd in Indonesië nog steeds goed te herinneren. 'Als ik mijn ogen dichtdoe, dan sta ik daar. Dan hoor, ruik en zie ik alles weer', aldus de zangeres. 'Ik denk heel erg in plaatjes en beelden en zelfs bepaalde dingen uit mijn derde levensjaar kan ik je nog haarfijn vertellen. Ik ben nu eenmaal iemand die makkelijk gebeurtenissen kan onthouden als ze in mijn ogen belangrijk zijn

'Ik kon niet wennen in Nederland'

Sandra (linksvoor) met haar ouders en broertje.

Sandra heeft goede herinneringen aan Indonesië.

Een jaar of zes.

geweest. Zo kan ik in gedachten nog stap voor stap door ons oude huis in Bandung lopen. Op latere leeftijd ben ik een aantal keren teruggegaan en heb ik ons oude huis daar weer even bezocht. Voor het laatst in 2011. Toen bleek dat men het compleet verbouwd had en er een school van had gemaakt. Het doet nu dienst als economische afdeling van een universiteit. Het toilet is nog precies zoals het was, maar mijn vroegere slaapkamer is tegenwoordig een klaslokaal en ook in onze voormalige woonkamer wordt nu lesgegeven. De prachtige tuin die we hadden is helaas verloren gegaan. Het groen heeft plaatsgemaakt voor fietsenstallingen.'

Handen uit de mouwen... Het gezin Reemer vertrok in 1958 naar Nederland, het land waar Sandra op haar derde al eens een jaar verbleef. Na de erkenning van de onafhankelijkheid van Indonesië door Nederland in 1949 vond toenmalig president Soekarno dat alle Nederlanders weg moesten uit Indonesië. Sommigen vertrokken

naar Australië of Californië, maar de meesten kwamen naar ons land terug. Holland bleef voor Sandra en haar broertjes, zusjes en ouders een totaal andere wereld te zijn. 'In Indonesië hadden we personeel en hier moesten we alles zelf doen', vertelt Sandra. 'Mijn moeder moest voor het eerst in haar leven zelf de ramen zemen en de vloer stofzuigen. Van een vijftienjarig meisje heeft ze geleerd hoe het huishouden aan te pakken. 'Wat heeft u mooie handen', zei dat meisje nog. Het waren natuurlijk niet de werkhands die Nederlanders, die gewend waren om hard te werken, wél hadden. Ze waren schoon en zacht en niet vies, zoals die van mij nú', aldus Sandra, haar handen waarmee ze kort voor het interview nog in

de tuin heeft gewerkt uitspreidend. Ook zij moest in Nederland de handen uit de mouwen steken. Haar kamer werd voorheen altijd netjes opgeruimd door het huispersoneel, maar hier moest ze dat zelf doen. 'Ik kon in het begin helemaal niet wennen. Ik was pas zeven jaar en wilde hier absoluut niet zijn. Mijn ouders konden daar echter niet veel mee. Zij waren zelf druk met het opbouwen van een nieuw leven in Nederland. Dat hebben ze overigens op voortreffelijke wijze gedaan. Nooit, maar dan ook nooit, heb ik ze horen klagen. Hun motto was: niet zuren, maar de schouders eronder. Nog steeds staan ze allebei op die manier in het leven. Mijn moeder is nu 88 en mijn vader 93, en nog elke dag kijken ze naar de dingen die ze

wel kunnen, in plaats van naar alles wat niet meer gaat. Bij hen is het glas altijd halfvol en niet halfleeg. Dat positivisme heb ik van hen overgenomen. Mijn ouders zijn mijn beste voorbeelden.' Sandra kon haar onvrede over het in Nederland moeten wonen niet delen met haar broertjes en zusjes. De oudste twee - na Sandra dan - waren nog te jong om dezelfde herinneringen aan Indonesië te hebben als Sandra en de jongste twee zijn in Nederland geboren. Achteraf is ze maar wat blij dat ze daardoor is gaan zingen. Sandra: 'Ik had heus wel wat vriendinnetjes op school, maar ik kon ook erg op mezelf zijn. De muziek was voor mij een vlucht.

'IN HET WEEKEND TRAD IK OP. DE MUZIEK WAS EEN VLUCHT'

Daarin kon ik die 'loner' zijn zonder dat het raar was. Doordeweeks repeteerde ik en in het weekend trad ik op.'

Dat deed Sandra al vanaf haar tiende, met een door haar vader met de hand gemaakte gitaar. Met het nummer Rockin' Billy van Ria Valk nam ze deel aan talentenjachten en op haar elfde bracht ze haar eerste plaatje uit, getiteld Al Di La. Met name Sandra's vader Frans prentte zijn dochter in dat ze zich moest focussen op het afleveren van een goed product. 'Ik moest er van hem altijd helemaal voor gaan of het niet doen. Geen half werk maar met volle inzet te werk gaan, dat was zijn idee. Zo wilde hij me behoeden voor teleurstellingen. Mede daardoor was ik vroeger echt een vaderskindje.'

Moeder Nel was in de jeugd jaren van Sandra altijd erg gericht op ambitie, succes, materie en status. Dat gaf zij haar kinderen dan ook mee. 'Ik ben daar altijd in meegegaan. Als mensen kritiek op me hadden liet ik dat toe en ging er ook in geloven. Langzaam ben ik mezelf daardoor kwijtgeraakt, maar gelukkig heb ik mezelf later teruggevonden. Dat was heftig, maar laten we eerlijk zijn, die druk en die stress hebben me natuurlijk geen windeieren gelegd. Ik heb er wel iets mee bereikt, dus wat dat betreft heeft zoiets altijd twee kanten. Daar doe ik nu ook niet moeilijk over. Het is meer dat ik tegenwoordig vaak voor mezelf kies. Wat wil ik echt in dit leven, wat is belangrijk voor mij en wat niet? Daarin maak ik nu gerichte, bewuste keuzes.'

De bloemetjes buiten zetten

De liefde speelde lange tijd geen rol van betekenis in het leven van Sandra. De zangeres dacht lang dat ze niet aantrekkelijk was, omdat jongens nooit op haar afstapten. Zelf was ze te verlegen om het initiatief te nemen. Er was wel een eerste vriendje op de middelbare school, maar meer dan kalverliefde was dat volgens Sandra niet. 'Het grappige is dat ik hem nu af en toe nog wel eens zie. Hij is advocaat geworden en echt een schat van een man', lacht ze.

Op haar twaalfde trad Sandra zo nu en dan al op als zangeres.

Pas op haar negenentwintigste deed Sandra haar eerste echte ervaringen op met aandacht van mannen. 'Ik wilde altijd al eens naar Amerika en dan met name naar New York en Los Angeles. Dat jaar trok ik de stoute schoenen aan en ging ik voor het eerst daarnaartoe op vakantie, helemaal alleen. Ik wist niet wat ik meemaakte. In een mum van tijd trof ik mannen die een praatje met me kwamen maken en mij beter wilden leren kennen. Soms had ik wel drie afspraken op een dag om met iemand wat te gaan eten of drinken. Heel onschuldig hoor, gewoon wat praatjes met mannen die verder niets van mij wilden, maar wel heel veel moeite voor me deden. Na een paar dagen dacht ik voor het eerst: misschien ben ik dan toch wel een beetje aan-

trekkelijk. Sterker nog, ik voelde me daar voor het eerst van mijn leven echt vrouw. Die vakantie heeft mijn leven veranderd en sindsdien weet ik: er is gewoon iets mis met de Nederlandse man, haha. Waarom ik er nooit ben gaan wonen? Dat weet ik niet. Ik heb kennelijk een missie hier.'

Inmiddels is Sandra tante van een aantal neefjes en nichtjes. Zelf moeder worden is nooit gelukt, terwijl ze dat wel graag had willen zijn. Mede daardoor voelde Sandra zich soms een buitenbeentje, wat nog versterkt werd door haar beroep. 'Ik heb vroeger nooit een krantenwijk gelopen of zoiets, maar trad al erg jong op', legt Sandra uit. 'Daarmee koos ik voor een ander pad dan mijn broers en zussen. Zij hebben allemaal kinderen gekregen

en hoewel ik regelmatig mocht oppassen, bleef ik toch die tante die geen kinderen had en wat anders deed dan de rest. Daardoor heb ik me een tijd lang buitengesloten gevoeld. Ik heb er alles aan gedaan om zwanger te raken, maar het is me helaas niet gelukt. Dat is een gemis. Een gemis dat ik inmiddels geaccepteerd heb doordat ik me later ben gaan inzetten voor het Lilliane Fonds. Op die manier kon ik mij toch moeder voelen van heel veel kansarme kinderen.'

Innerlijke zoektocht

Indische Nederlanders zijn dan wel Nederlands, velen voelen zich tegelijkertijd ook nog verbonden met Indonesië. Sandra bezoekt het land regelmatig. 'Ik ben een Nederlandse, maar voel me ook heel erg thuis in Indonesië omdat ik daar geboren ben.' Door een innerlijke zoektocht naar zichzelf en door bewust te kijken naar haar jeugd, heeft Sandra haar eigen identiteit gevonden. 'Ik was al redelijk ver met mezelf leren kennen door mijn leven in Nederland te analyseren, maar het voelde altijd alsof er toch nog iets ontbrak. Dat bleek dus dat Indische stuk met die andere cultuur te zijn. Ik spreek dan wel Nederlands en ben ook Nederlands opgevoed, maar dat Indische bloed heb ik ook in me. Pas nadat ik me daarin had verdiept, kon ik zeggen: ik ken mezelf voor de volle honderd procent. Het verschil zit bijvoorbeeld in de manier waarop je op bepaalde dingen reageert. Zo kan ik heel slecht tegen mensen die grof in de mond zijn. Inmiddels weet ik dat men het vaak niet zo bedoelt en dat het meestal een teken van onmacht is, maar in de tijd dat ik mezelf nog niet zo goed kende stak ik daarbij mijn stekels uit en ging ik weg. Of ik gaf mensen er juist verbaal net zo van langs als ze mij deden. Nu weet ik... die persoon was ik niet. Ik ging volledig aan mezelf voorbij. Door mijn culturele achtergrond te onderzoeken en te analyseren ben ik pas echt mezelf geworden. Ik voel een nieuw soort energie en ik weet dat ik nu alles aankan. Sandra Reemer heeft voor mij geen geheimen meer.'